Nr 34

Näringsutskottets betänkande i anledning av propositionen 1972:52 angående medelstillskott till AB Asea-Atom jämte motion.

Ärendet

I propositionen 1972:52 (industridepartementet) hemställs att riksdagen skall till Medelstillskott till Aktiebolaget Asea-Atom för budgetåret 1972/73 under trettonde huvudtiteln anvisa att reservationsanslag av 30 000 000 kr.

I anledning av propositionen har väckts motionen 1972:1577 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen skall avslå propositionen, uttala att atomenerginäringen helt skall bedrivas i statlig regi och i skrivelse till regeringen anhålla om nödvändiga förslag för ett förstatligande av denna näringsgren.

Propositionen

AB Asea-Atom bedriver utveckling, tillverkning och försäljning av kärnreaktorer och reaktorbränsle. Aktiekapitalet uppgår till 60 milj. kr., varav staten och ASEA äger lika stora delar. Det föreslagna medelstillskottet avses skola lämnas till Asea-Atom under år 1972. Ett motsvarande medelstillskott kommer bolaget att få från ASEA.

Motionen

Statligt och privat kapital har, framhålls i motionen, under senare år blandats i en rad företag, framför allt i branscher där initialkostnaderna varit stora, framtidsutsikterna osäkra eller den internationella konkurrensen hård. Staten har i dessa fall allmänt fått tjäna som garant åt privatkapitalet. Motionärerna berör närmare utvecklingen inom atomenergibranschen. Det helstatliga AB Atomenergi har, menar de, snarast blivit underställt Asea-Atom, och i Uddcomb samarbetar staten med amerikansk och svensk storfinans. Några fördelar för den svenska arbetarklassen av sådant samarbete står enligt motionärerna ej att finna. Medelstillskott till Asea-Atom bör, anser de, icke beviljas så länge de privatkapitalistiska intressena finns kvar i företaget.

Utskottet

AB Asea-Atom grundar sin existens på ett år 1968 ingånget konsortialavtal mellan staten och ASEA. Grundtankar bakom avtalet, vilka lämnades utan erinran av riksdagen, var att samgåendet mellan

avtalsparterna för utveckling och projektering av kommersiella kärnreaktorer skulle medge rationaliseringsvinster och ett effektivt utnyttjande av landets resurser på reaktor- och bränsleområdet samt lösa frågan om kommersiell exploatering på ett område där den industriella verksamheten baseras på stora statliga utvecklingsinsatser. Allmänna industripolitiska skäl ansågs också tala för en fördjupad samverkan mellan staten och industrin på detta område. Vid riksdagsbehandlingen restes ingen invändning mot avtalet. Inte heller framkom någon avvikande mening när riksdagen år 1969 prövade frågan om bemyndigande för riksgäldsfullmäktige att som garanti för Asea-Atoms förpliktelser ikläda staten en förbindelse att tillskjuta högst 500 milj. kr. till bolaget.

Avtalet mellan staten och ASEA gäller till utgången av år 1979 och förlängs automatiskt med fem år i sänder om det inte sägs upp senast ett år före avtalstidens utgång. I förtid kan det sägas upp – med ett års uppsägningstid – om vid upprepade tillfällen inte har kunnat nås enighet mellan parterna i frågor då sådan fordras enligt avtalet, exempelvis beträffande ändring av bolagsordningen och de grundläggande förutsättningarna i övrigt för bolaget.

I motionen 1972:1577 ges uttryck för en kritisk inställning till samarbete av det aktuella slaget mellan staten och enskilda intressen. Som framgår av det ovan sagda har inte i samband med tidigare beslut om statens engagemang i Asea-Atom framförts någon kritik av detta slag inom riksdagen. Utskottet anser att de motiv som år 1968 anfördes för samarbete mellan staten och ASEA i Asea-Atom alltjämt är giltiga. Oavsett detta torde det inte finnas anledning att tidigare än mot slutet av avtalsperioden aktualisera frågan om samarbetets fortbestånd.

Utskottet tillstyrker att Asea-Atom erhåller det föreslagna medelstillskottet från statens sida. Såsom framgår av propositionen lämnas ett lika stort medelstillskott av ASEA.

Vad här sagts innebär att utskottet avstyrker motionen 1972:1577.

Utskottet hemställer alltså

att riksdagen med bifall till propositionen 1972:52 och med avslag på motionen 1972:1577 till *Medelstillskott till Aktiebolaget Asea-Atom* för budgetåret 1972/73 under trettonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 30 000 000 kr.

Stockholm den 4 maj 1972

På näringsutskottets vägnar
INGVAR SVANBERG

Närvarande: herrar Svanberg (s), Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Bengtsson i Landskrona (s), Haglund (s), Andersson i Storfors (s), Gustafsson i Byske (c), Rask (s), Blomkvist (s), Sjönell (c), Wååg (s), Rydén (fp), Möller i Göteborg (fp), Hallgren (vpk) och Clarkson (m).

Reservation

av herr Hallgren (vpk), som anser att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

"När kärnkraftproduktion inleddes i Sverige betonades starkt att staten skulle ha det avgörande inflytandet på detta område. På viktiga punkter har emellertid gjorts avsteg från denna princip. Ett exempel, som har påtalats i anledning av propositionen 1972:85, är bildandet av Uddcomb Sweden AB. Staten samarbetar här med privata – delvis amerikanska – finansintressen för att framställa reaktortankar och andra tunga komponenter för kärnkraftverk. Ett annat exempel är det avtal mellan staten och ASEA om samarbete på reaktor- och bränsleområdet på vilket AB Asea-Atom grundar sin verksamhet. Staten har i dessa fall slutit upp som garant åt privatkapitalet till stöd för dess kommersiella intressen.

En ytterligare utvidgning av denna sammanblandning mellan statligt och privat kapital föreslås nu. Asea-Atom skall enligt propositionen få 30 milj. kr. som direkt medelstillskott. Utskottet kan inte godta detta förslag. En förutsättning för varje tillskott av statsmedel till den tillverkning det här gäller måste, såsom framhålls i motionen 1972:1577, vara att verksamheten bedrivs helt i statlig regi. I likhet med motionärerna anser utskottet det angeläget att regeringen förbereder åtgärder som kan leda till ett fullständigt förstatligande av kärnkraftindustrin.

Utskottet hemställer alltså

att riksdagen med bifall till motionen 1972:1577 avslår propositionen 1972:52 och hos Kungl. Maj:t anhåller om förslag till åtgärder för förstatligande av kärnkraftindustrin."

Göteborgs Offsettryckeri AB 72 1387 S Stockholm 1972